

Hoofdpijnen reactie MfN (vertrouwelijke) informele consultatie JenV 4 augustus 2023

Vertrouwelijke raadpleging

Afgelopen zomer heeft het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) een zogenaamde vertrouwelijke informele consultatie gehouden waarbij MfN als betrokken organisatie is geraadpleegd. Op 4 augustus 2023 heeft MfN met advies en instemming van haar Raad van Advies gereageerd op het (informele) consultatiedocument centraal mediatorsregister. Lees onderstaande onze reactie in hoofdpijnen.

MfN heeft zich vanzelfsprekend geconformeerd aan de vertrouwelijkheid van dit raadplegingsproces van het ministerie van JenV. Om die reden brengen wij onze meest recente reactie van augustus dit jaar pas nu, tegelijk met de contourenbrief van de minister, in de openbaarheid.

MfN

De stichting Mediatorsfederatie Nederland (MfN) kent een structuur met een Bestuur (directeur- bestuurder), Raad van Toezicht en een Raad van Advies. De MfN is de koepelorganisatie voor mediation en mediators in Nederland, houdt het kwaliteitsregister van 2.600 mediators met een beroepsregistratie, en fungeert als een samenwerkingsverband van de landelijke mediatorsverenigingen. In de Raad van Advies van de MfN zijn zeven specialistische mediatorsverenigingen vertegenwoordigd, te weten: de sectie Mediation van het Nederlands Instituut van Psychologen (NIP), de Nederlandse Vereniging van Mediation Advocaten (NVVMA), de Vereniging van Mediators in het Notariaat (VMN), de vereniging van Mediators bij de Overheid (VMO), de Vereniging Arbeidsmediators Nederland (VAN), de Vereniging Mediators in Stafzaken (VMSZ) en de vereniging van de zakelijke mediators; Platform Business Mediation (PBM). De bovengenoemde verenigingen kunnen gezamenlijk als MfN worden betiteld voor wat betreft de inhoud. Conform het adviesrecht in onze statuten hebben de in de RvA vertegenwoordigde verenigingen instemming betuigd waardoor MfN derhalve een in het werkveld breed gedragen reactie presenteert.

Historie en taken

MfN constateert dat in het onderhavige document van JenV de registertaken en verantwoordelijkheden van een kwaliteitsregister en daarnaast de positie en rollen van verenigingen niet scherp zijn neergezet of worden onderscheiden. MfN is geen vereniging in de zin van belangenverenigingen zoals deze in het veld bestaan.

MfN is opgericht in 1993 vanuit een publieke taak namelijk kwaliteit, mede in samenspraak met ketenpartners waaronder Justitie en Veiligheid. Met kwaliteit werd en wordt bedoeld: het realiseren van een standaard, zowel in de zin van een normstelling als in de zin van een graadmeter of toetssteen, voor de uitoefening van het beroep mediator. Onder het realiseren valt ook het verbeteren en aanpassen van de normen en de praktijk al naar gelang de maatschappelijke realiteit en voortschrijdend inzicht daartoe nopen. Doel hiervan is het garanderen van een hoogstaand, consistent niveau van dienstverlening aan zowel de burger als de overheid.

Justitie en Veiligheid alsmede de ketenpartners, zowel bij de overheid als bij de rechtspraak, hadden (en hebben) daarnaast behoefte aan één aanspreekpunt waar het mediation in Nederland betreft. Die rol vervult de MfN en zij is daarin tijdens haar bestaan meegegroeid, zodat de MfN inmiddels fungeert als ketenpartner en strategisch partner voor genoemde partijen.

Afnemers van het MfN-register in ons rechtsbestel zijn sinds 2005 de Rechtspraak (mediation naast rechtspraak; mediation in stafzaken) en de Raad voor Rechtsbijstand (gefinancierde rechtsbijstand). MfN-registermediators kunnen onder voorwaarden werkzaam zijn in het stelsel van de gefinancierde rechtsbijstand en verwijzingen van de rechtspraak ontvangen. Zij zijn voor die verwijzingen niet verplicht deel te nemen aan het stelsel van gefinancierde mediation maar kunnen hun voorkeur kenbaar maken aan de gerechten. Het is belangrijk op te merken dat het stelsel van gefinancierde mediation (toevoegingen) los staat van verwijzingen door de rechtspraak. Niet iedereen heeft dat onderscheid helder voor ogen.

De stichting MfN heeft statutair ten doel:

- het houden en beheren van het kwaliteitsregister: het MfN-register, en het verder (door)ontwikkelen van het huidige kwaliteitsstelsel van het MfN-register;
- inbedding en bevordering van mediation in de samenleving;
- een zo breed mogelijk gebruik van conflictoplossingen door mediators bevorderen;
- het behartigen van de algemene belangen van mediation, mediators en aangesloten deelnemers op het gebied van mediation bij overheden en andere relevante stakeholders;
- het faciliteren van informatieoverdracht, kennisuitwisseling en ontmoetingen;
- het (doen/laten) uitvoeren van (wetenschappelijk) onderzoek en het instellen/houden van een leerstoel; en voorts al hetgeen in de ruimste zin met één en ander verband houdt, daartoe behoort en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

Kernvisie

De MfN staat voor het onafhankelijk kwaliteitsregister van mediators en de kwaliteit van mediation als zelfstandige vorm van conflictoplossing zowel binnen als buiten ons rechtsbestel. Kwaliteit is de kernvisie van de stichting. Hierbij hoort (het consolideren van) de ontwikkeling van het vak (borgen, onderhouden en ontwikkelen van kwaliteit). Het beroepenveld is bij de totstandkoming en uitvoering van kwaliteit betrokken. Een leerstoel (wetenschap) draagt tevens bij aan de ontwikkeling.

De 2.600 praktiserende registermediators in het kwaliteitsregister hebben een beroepsregistratie en werken conform transparante kwaliteitsstandaarden.

De visie op het vak is dat alleen van een mediation sprake is als er een kwaliteitskader (deontologie en daarmee samenhangend onafhankelijk tuchtrecht) geldt. Onder meer doordat de partijen en de mediator een mediationovereenkomst conform MfN-regelgeving ondertekenen. De mediationovereenkomst staat immers voor het kwaliteitskader dat van toepassing is op de mediation/mediator. Dit is een belangrijke waarborg voor de gebruikers van mediation.

Maatschappelijke relevantie mediation en motie

Gelet op de huidige maatschappelijke relevantie en de effectiviteit van mediation in onze samenleving verdient mediation een wettelijke verankering. Wij denken hierbij aan maatschappelijk relevante dossiers zoals onder meer de Toeslagenaffaire, de Gaswinning Groningen, de klokkenluiders, het nieuwe bestuursrecht en zaken waaraan ook in het Informele Consultatiedocument wordt gerefereerd als terreinen waarop mediation in toenemende mate een rol speelt.

Dit rechtvaardigt een zelfstandig bestuursorgaan op afstand van de minister. Een zogenoemde ‘Orde van Mediators’. Het meest omvattende zou natuurlijk zijn een Mediatorswet met een publiekrechtelijke beroepsorganisatie (pbo), waarin het beroep beschermd wordt, en de beroepseisen gesteld worden. Wij begrijpen dat een dergelijke stap nu niet gemaakt kan worden door het geldende beleid en mogelijk voor de toekomst bewaard zal moeten worden. Wel kan het beste nu al daarop voorgesorteerd worden, door het register zodanig vorm te geven, dat het zich makkelijk in een regeling van die “Orde van Mediators” laat invoegen.

In de motie is destijds als uitgangspunt meegegeven dat “de Mediatorsfederatie Nederland heeft bewezen toezicht en kwaliteit te kunnen organiseren; dat mediation in enige mate regulering behoeft, zodat kwaliteit, transparantie en duidelijkheid voor de rechtzoekende gewaarborgd zal zijn; en de regering wordt verzocht: te bevorderen dat één centraal mediatorsregister (door)ontwikkeld wordt waarin ook de respectieve specialismen zichtbaar worden en als uitgangspunt hiervoor MfN te hanteren; en dit register onder een lichte vorm van publiekrechtelijke regulering te brengen”

De MfN heeft het uitgangspunt van de motie opgevat als uitnodiging tot het oprichten van een eigen ZBO, of een RWT en merktgraag op dat het niet kiezen voor een van deze oplossingen onzes inziens een kwestie van beleid is, en niet een kwestie van juridische onmogelijkheid. Het onderbrengen van het register in een eigen orgaan, zelfstandig bestuursorgaan (zbo) of rechtspersoon met een wettelijke taak (rwt), ligt bovendien met het oog op bovengenoemde te verwachten ontwikkelingen het meest in de rede.

Vertegenwoordiging; kwaliteitssysteem

Vanuit de huidige taak van MfN geredeneerd is het belangrijk dat er een vertegenwoordiger voor mediation en mediators in Nederland is die tevens aanspreekpunt is en participeert in de diverse (politieke) gremia, zoals hierboven uiteengezet. Er is volume nodig en een financieel plaatje om de kwaliteitsstandaard voor de beroepsgroep te kunnen borgen/continueren. Met

het invoeren van een wettelijk register verandert immers de huidige vorm van bekostiging van de samenbundelende rol die MfN met haar kennis, ervaring, en kwaliteit voor mediation Nederland vervult, waardoor de continuïteit van hetgeen in ruim drie decennia is opgebouwd niet zonder meer is gewaarborgd. Uiteraard zal invoering van een wettelijk register ook voor andere in deze consultatie betrokkenen gevolgen hebben, maar zij vervullen niet de rol die de MfN vervult.

Uitwerking motie, consultatiedocument

Bij het houden en onderhouden van een kwaliteitsregister komt veel meer kijken dan een lijst met namen van professionals bijhouden en telkens een certificaat afgeven. MfN heeft ervaring met het certificeren van mediators, en heeft dat niet voor niets achter zich gelaten. Struikelblok is bovendien dat een certificeringsbedrijf als businessmodel heeft het telkens tegen betaling verlengen van zoveel mogelijk certificaten. Dat is een andere intrinsieke motivatie dan het bevorderen van mediation en de kwaliteit van de mediator.

- De MfN merkt op dat in het document van *JenV* de verdeeldheid is benoemd in een context van een uniforme kwaliteitsnormering. Daarmee wordt miskend hetgeen tot op heden in het MfN-register is opgebouwd ten behoeve van mediation in Nederland. De verdeeldheid zit onzes inziens niet in de kern van het beroep, te weten kwaliteit. MfN dient een publiek belang te weten kwaliteit en is geen belangenvereniging. Er kan uiteraard altijd verdeeldheid zijn als het gaat om de eigen belangen van de diverse actoren in het veld. Dat is inherent aan een veld en dat is in andere beroepsgroepen niet anders. De MfN heeft in de bijlage een overzicht opgenomen waarin de taken en verantwoordelijkheden tussen een register en beroepsverenigingen scherp worden neergezet. Zij merkt terzijde op dat in het document van *JenV* wordt vermeld dat ‘innovatie en adaptie’ een taak van de verenigingen is. In de praktijk is die rol weggelegd voor de specialistische verenigingen die inspraak hebben in het kwaliteitsbeleid. De MfN heeft daarin statutair voorzien en heeft daarmee een structuur geschapen waarin bedoelde innovatie en adaptatie tot hun recht kunnen komen. Cruciaal is hierbij dat deze verenigingen het over één ding eens zijn: de basis van de MfN is de minimale kwaliteit waarop zij als specialisten voortbouwen. Van daaruit werken zij mee aan het voortdurend bijhouden van kwaliteitseisen en het bevorderen van mediation op hun terrein. Dat laat onverlet dat zij als belangenvereniging ook de belangenbehartiging van hun leden (zoals bijvoorbeeld een betere vergoeding) kunnen nastreven. Overigens heeft MfN ook statutair voorzien in de inbreng van haar geregistreerde mediators die geen lid zijn van enige beroepsvereniging.

- De MfN positioneert een register primair zelfstandig zoals zij op pagina 1 van deze notitie heeft benoemd. De plek en de status die mediation en mediators in Nederland innemen rechtvaardigt dat ook. Daarnaast moet hier worden gekeken naar andere beroepsgroepen met een vergelijkbare status. Mogelijk zijn er financiële argumenten die maken dat er thans door het ministerie naar bestaande zbo's wordt gekeken. Zijn deze financiële gronden aan de orde om naar een bestaand zbo te kijken? Is dat een zuivere grond als we kijken hoe het veld thans is georganiseerd en kijken naar de uitgangspunten waarom mediation, de mediator en/of het register een wettelijke basis verdienen?
- Bij het punt aansluiting bij een bestaande zbo spelen de argumenten duidelijkheid voor het veld, *conflict of interest*, vertegenwoordiging van het veld en kwaliteit. MfN wees er in een eerder stadium op dat er bij de RvR een *conflict of interest* denkbaar is wanneer het mediatorsregister bij haar (RvR) zou worden ondergebracht, omdat zij tevens uitvoeringsorgaan is van Justitie en Veiligheid en verantwoordelijkheid draagt voor het stelsel van de gefinancierde rechtsbijstand voor sociaal advocaten en mediators. Bovendien wordt dan de schijn bevorderd dat gefinancierde rechtsbijstand en MfN-registermediators met elkaar verbonden zijn, hetgeen onjuist is.
- Het uitgangspunt van het centrale mediatorsregister is onder meer ook transparantie en duidelijkheid voor de gebruikers van mediation. Hier is ook beeldvorming belangrijk zowel bij de afnemers van mediation maar ook bij de beroepsgroep zelf. De associatie met de Raad voor Rechtsbijstand roept het beeld op dat geregistreerde mediators alleen werkzaam zijn binnen het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand (de Wrb) d.w.z. op toevoeging, of dat mediators die zich wensen te registreren daartoe verplicht zouden zijn. Niet alle MfN-registermediators, ook niet al degenen die op verwijzing van de rechtspraak willen werken, hebben binding met een organisatie die in het leven is geroepen voor de minder draagkrachtigen in onze samenleving.
- Ook het argument dat als aan verschillende private mediatorsorganisaties een wettelijke taak zou worden gegeven, dit zal leiden tot verschillende overheidsregisters, overtuigt niet. Dat is namelijk niet de voorliggende vraag in de motie, die is namelijk: kom tot één centraal register (met MfN als uitgangspunt). Er zijn behalve de MfN geen andere mediatorsorganisaties die in staat zijn om een dergelijke wettelijke taak voor geheel mediation Nederland op zich te nemen, noch ambiëren zij dat, dat laatste moge duidelijk zijn. Het is één ding om zich vanuit eigen redenen te verzetten tegen het aanwijzen van de organisatie die al decennialang de taak op zich heeft genomen om een centraal register te

beheren en ontwikkelen, het is nog van een geheel andere orde van grootte om die taak zelf op zich te nemen. Geen van de andere in deze consultatie betrokkenen is daartoe geëquipeerd. Die realiteit zou de basis van regelgeving moeten zijn.

- MfN merkt op dat onder 6 in het document niet alleen de Rechtspraak maar de gehele overheid gebruik maakt van het centrale mediatorsregister. De overheid als gebruiker betekent wel het waarborgen van voldoende afstand tot de overheid zoals in het document ook terugkomt.

- Wat het verschoningsrecht betreft is het uitgangspunt steeds geweest dat daar in de praktijk vorm aan wordt gegeven door de voorgelegde casuïstiek aan de rechtspraak. We merken daar nog bij op dat verschoningsrecht van een professional doorgaans geldt in relatie tot een cliënt. Bij mediation zou het gelden voor de gehele casus aangezien die onder de vertrouwelijkheid valt. In de toekomst zou dit een plek kunnen krijgen in de wet op de mediator.

BIJLAGE

Voor een goed begrip van de materie is het belangrijk een heldere terminologie te hanteren.

- Onder een beroepsvereniging verstaan wij: een vereniging van personen die hetzelfde beroep uitoefenen en gezamenlijk opkomen voor hun belangen.
- Onder specialisatievereniging verstaan wij: een vereniging van op een bepaald gebied gespecialiseerde beroepsbeoefenaren (mediators) met als doel: het verder brengen en bewaken van het desbetreffende specialisme, door aan het lidmaatschap aanvullende kwaliteitseisen te stellen, alsmede belangenbehartiging voor de leden.
- Onder een beroepsorganisatie verstaan wij: iedere organisatie van een groep personen met eenzelfde soort opleiding en/of beroep, die zich hebben aaneengesloten.

Onder een kwaliteitsregister verstaat MfN:

Het MfN-register is een *non-profit* kwaliteitsregister: een rechtspersoon zonder winstoogmerk (met volume) die primair gericht is op het houden en onderhouden van het register voor het beroep mediator. Een stichting die systemen houdt en ontwikkeld om de kwaliteit van mediation en mediators in Nederland blijvend te borgen en bevorderen. Een beschermd kwaliteitsstelsel dat onder andere bestaat uit registratie- en onderhoudseisen en kwaliteitseisen waardoor de kwaliteit van mediations en van mediators in Nederland structureel wordt gewaarborgd. Kwaliteitscommissies en -functionarissen, erkenning en accreditatie van opleidingsinstituten & opleidingen, regelgeving voor het mediationproces en de beroepsgroep, permanente educatie (PE-stelsel), een klachtenregeling, onafhankelijke tuchtrechtspraak (via de Stichting Tuchtrechtspraak Mediators) en peer review (intercollegiale toetsing) zijn hier een onderdeel van.

De examens om toe te kunnen treden tot het MfN-register worden afgenomen door het onafhankelijke examenbureau. De mediation-examens van het Examenbureau zijn erkend door de Stichting Examenkamer. Dit betekent dat de examens het keurmerk dragen dat de kwaliteit is gewaarborgd. De Examenkamer toetst de examens met de norm voor exameninstellingen, de algemene beginselen van behoorlijk examineren en de mate van onafhankelijkheid. Deze norm, algemene beginselen en mate van onafhankelijkheid vind je op de website van de Examenkamer. De examens worden afgenomen onder toezicht van de Examencommissie.